

Februari 2021

Starten in tijden van corona

- ✓ Recordaantal starters in de bouw en handel.
- ✓ 54% geeft aan dat de coronacrisis geen rol van betekenis speelde om te starten als zelfstandige. 15% zag in de crisis zelfs een opportuniteit.
- ✓ 4 op 5 ondernemers antwoordt positief op de vraag 'met alles wat u nu weet, zou u opnieuw starten als zelfstandige'.
- ✓ 3 op 4 heeft geen gebruik gemaakt van een corona-steunmaatregel.
- ✓ 77% deed geen beroep op externe financierders (bijv. banken, familie, vrienden, crowdfunding) voor het startkapitaal.
- ✓ 66% heeft sinds de start van de zelfstandigenactiviteit extra eigen middelen geïnvesteerd in de onderneming.

Inleiding

Volgens Graydon werden er in 2020 in Vlaanderen niet minder **eenmanszaken** en **vennootschappen** opgericht dan in 2019. Integendeel, het aantal steeg zelfs, van **64.380** in 2019 naar **65.555** in 2020 (+1,12%). En ook volgens de RSVZ is het aantal zelfstandige ondernemers in België blijven stijgen in de eerste drie kwartalen van 2020. Terwijl de teller eind 2019 op **1,145 miljoen zelfstandigen** stond, is dat eind september 2020 opgelopen tot **1,677 miljoen**. Dat is contra-intuïtief, want macro-economische cijfers wijzen op een crisis zonder weerga. Twee quotes uit het jaarverslag 2020 van de Nationale Bank van België illustreren dit:

"Als gevolg van de coronacrisis is de wereldeconomie in 2020 met 3,5% gekrompen. Dat is meer dan het dubbele van de teruggang tijdens de financiële crisis in 2009 en de grootste daling sinds de Tweede Wereldoorlog. Bijna alle economieën – zowel de geavanceerde als de opkomende – ondergingen een diepe recessie."

"Het [Belgisch] bbp naar volume kwam in 2020 6,2% lager uit dan het jaar voordien. Dat is de sterkste gemiddelde daling op jaarbasis sinds de Tweede Wereldoorlog. Ter vergelijking: tijdens de globale financiële crisis in 2009 was het bbp met slechts 2% gedaald."

Dit kmo-cijfer gaat dieper in op de vraag wat ondernemers dreef om te starten met hun zaak in 2020. Hiervoor stuurde UNIZO op 4 februari 2021 een online vragenlijst uit naar leden die vorig jaar hun zelfstandigenactiviteit hebben aangevat. In totaal vulden **281 respondenten** de CheckMarket-bevraging in.

Nieuwe eenmanszaken en vennootschappen per sector

Op vraag van UNIZO splitste Graydon Belgium nv de Vlaamse starterscijfers uit per nace-2-digit code. Zoals verwacht is er een daling van het aantal starters in de **horeca** (code I: -11,5%), de **contactberoepen** (onderdeel van code S: -9,8%) en de **evenementenbranche** (code R: -22,5%). Ook de **transportsector** (code H: -3,7%) en dienstverleners op vlak van **informatie en communicatie** zoals uitgeverijen, producenten van films, video- en televisieprogramma's en computerconsultancy-activiteiten (code J: -8,6%) tekenden een daling op van het aantal nieuwe eenmanszaken en vennootschappen. Het gegeven dat het totale aantal starters in Vlaanderen toch stijgt in 2020 (+2,7%) heeft te maken met de **primaire sector** (code A: +5,7%), de **industrie** (code C: +7,2%), de **bouw** (code F: +13,1%) en, vooral, de **handel** (code G: +20,7%).

Tabel: Aantal starters in Vlaanderen per nace-code¹

		2019	2020	%	N
A	Landbouw, bosbouw en visserij	899	950	5,7%	51
C	Industrie	2.880	3.086	7,2%	206
F	Bouwnijverheid	9.461	10.700	13,1%	1.239
G	Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	8.428	10.174	20,7%	1.746
H	Vervoer en opslag	1.714	1.651	-3,7%	-63
I	Verschaffen van accommodatie en maaltijden	3.311	2930	-11,5%	-381
J	Informatie en communicatie	3.670	3355	-8,6%	-315
K	Financiële activiteiten en verzekeringen	1.986	1985	-0,1%	-1
L	Exploitatie van en handel in onroerend goed	1.613	1631	1,1%	18
M	Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	10.015	10199	1,8%	184
N	Administratieve en ondersteunende diensten	4.509	4563	1,2%	54
P	Onderwijs	1951	1733	-11,2%	-218
Q	Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	6069	6174	1,7%	105
R	Kunst, amusement en recreatie	1854	1437	-22,5%	-417
S	Overige diensten	4641	4187	-9,8%	-454
Totaal		62.102	63.805	2,7%	1.703
Bouwnijverheid					
41	Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten	2.102	2.833	34,8%	731
42	Weg- en waterbouw	208	258	24,0%	50
43	Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden	7.151	7.609	6,4%	458
Handel					
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	1.675	1.855	10,8%	180

¹ Exclusief sectoren B "winning van delfstoffen", D "Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht", E "Distributie van water, afval- en afvalwaterbeheer en sanering", O "Openbaar bestuur en defensie", T "Huishoudens als werkgever" en U "Extraterritoriale organisaties en lichamen".

46	Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	1.940	2.073	6,9%	133
47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	4.813	6.246	29,8%	1.433

Bron: Graydon Belgium nv, verwerking door UNIZO.

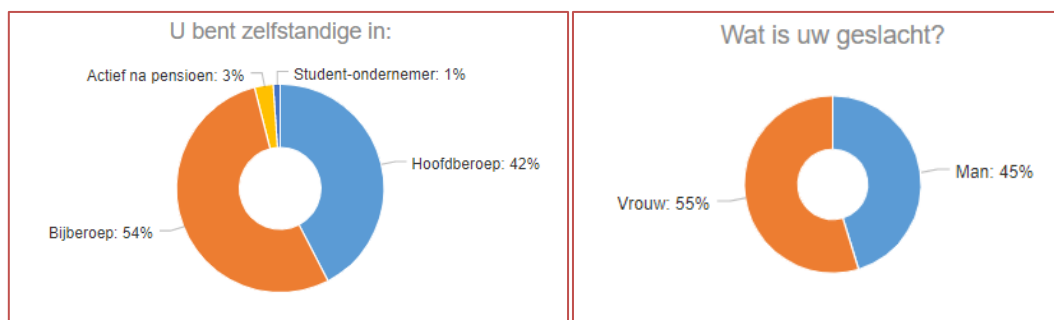
Tabel: Top 5 sectoren (o.b.v. absoluut aantal)

Stijgers		2019	2020	%	N
47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen	4.813	6.246	29,8%	1.433
41	Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten	2.102	2.833	34,8%	731
43	Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden	7.151	7.609	6,4%	458
81	Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging	1.734	1.944	12,1%	210
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen	1.675	1.855	10,8%	180
Dalers		2019	2020	%	N
96	Overige persoonlijke diensten	4.331	3.887	-10,3%	-444
56	Eet- en drinkgelegenheden	3092	2731	-11,7%	-361
90	Creatieve activiteiten, kunst en amusement	1096	824	-24,8%	-272
85	Onderwijs	1951	1733	-11,2%	-218
62	Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's, computerconsultancy-activiteiten en aanverwante activiteiten	2419	2231	-7,8%	-188

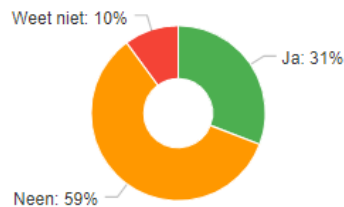
Bron: Graydon Belgium nv, verwerking door UNIZO.

Resultaten van de UNIZO-enquête

- Enkele karakteristieken van de respondenten in de steekproef: 46% doet dat in hoofdberoep en 54% in bijberoep. 3% is actief na pensioen en 1% is student-ondernemer. 55% is vrouw en 31% omschrijft zichzelf als een freelancer. Men is actief in diverse sectoren (diensten, bouw, industrie, detailhandel, vrij beroep, enz.). 92% heeft geen personeel in dienst, 5% heeft 1 medewerker, 2% 2 medewerkers en 1% 3 medewerkers.

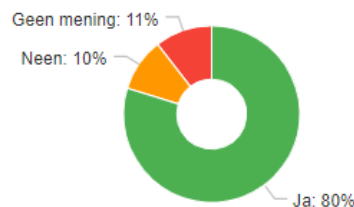

Bent u een freelancer? UNIZO omschrijft een freelancer als een ondernemer die hoofdzakelijk, maar niet uitsluitend, in een B2B-context zakelijke diensten verleent op basis van tijdelijke contracten, opdrachten of projecten.

- **4 op 5 zou opnieuw beginnen als zelfstandige, met alles wat men nu weet.** Slechts 1 op 10 geeft aan van niet.

Met alles wat u nu weet, zou u opnieuw starten als zelfstandige?

- 31% is, ondanks de coronacrisis, toch gestart als ondernemer en 15% zag er een opportuniteit in. **Voor 54% speelde de coronacrisis geen rol van betekenis.**

In een open vraag vroeg UNIZO ook naar de belangrijkste beweegredenen om te starten als ondernemer in 2020. Een overzicht van de meest frequente antwoorden:

Label	Omschrijving
Categorie: dankzij	
“Link met vorige job”	Tijd vrij of nood aan nieuwe carrièrewending door tijdelijke werkloosheid, verlies van job of overschouwen bestaande job.
“Business opportuniteit”	Uitgelezen kans om activiteit op te starten of overname te doen.
Categorie: ondanks	
“Niet langer uitstellen”	Plannen al langer in het achterhoofd, en duidelijk dat de coronacrisis ging aanslepen.
“Uit de hand gelopen hobby”	Groot volume aan aanvragen, boekingen, bestellingen dus ideale timing om zelfstandige te worden.
Categorie: geen rol van betekenis	
“Droom najagen”	Eigen baas zijn, onafhankelijk zijn, terug gelukkig zijn met het werk, een ander leven (combo met gezin).
“Voorbereidingen waren al getroffen”	Opleiding gevolgd, netwerk uitgebouwd, geschikt pand gevonden, grote eerste opdracht.

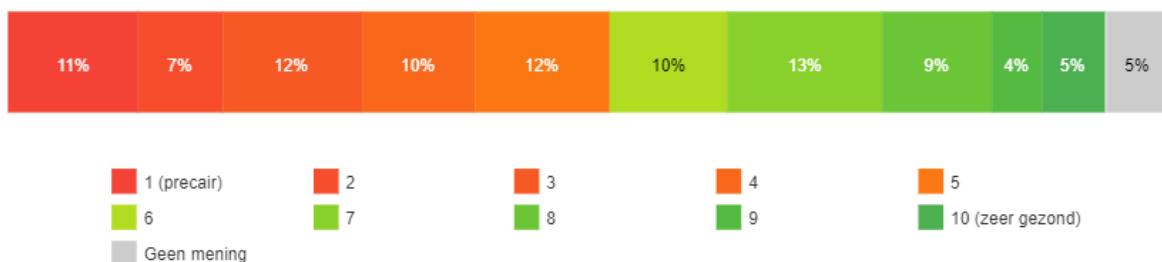
- Op de vraag ‘heeft de coronacrisis u doen beslissen om in een andere sector actief te worden, of andere types van producten of diensten aan te bieden?’, antwoordt **73% neen**. 14% geeft aan andere producten of diensten aan te bieden, 7% is actief in een andere sector en 5% duidt de optie ‘andere’ aan (bijv. take away aanbieden, online cursussen in plaats van fysieke workshops, starten in bijberoep in plaats van hoofdberoep).
- **1 op 4 starters heeft sinds de opstart van de zelfstandigenactiviteit beroep gedaan op een corona-steunmaatregel**. Er zijn geen verschillen tussen hoofd- en bijberoepers, behalve voor wat betreft het overbruggingsrecht. Dat is frequenter gebruikt door hoofberoepers.

Heeft u sinds uw opstart al beroep gedaan op corona-steunmaatregelen? Meerdere antwoorden mogelijk.

	% van de antwoorden	%
Neen		73%
Ja, overbruggingsrecht		15%
Ja, hinder- of compensatiepremies (bijv. globalisatiepremie, beschermingsmechanisme)		12%
Ja, uitstel, afstel of vermindering van sociale bijdragen als zelfstandige		11%
Ja, andere, gelieve te specificeren		4%
Ja, betalingsuitstel van bankkredieten		2%
Ja, tijdelijke werkloosheid voor het personeel		1%
Ja, overbruggingskredieten bij banken		1%
Geen mening		0%

- Voor ongeveer 1 op 3 (30%) starters is de huidige financiële situatie precair (score 1, 2 en 3). 4 op 10 rapporteert geen problemen (score 6 t.e.m. 10). **Het gemiddelde bedraagt 5,0 op 10.**

Op een schaal van 1 (precair) tot 10 (zeer gezond), hoe zou u de huidige financiële situatie van uw onderneming beoordelen?

- 61% van de starters in hoofberoep geeft aan **geen beroep te hebben op externe financierders voor het startkapitaal**. 21% ging een lening aan bij de bank, 20% deed beroep op familie/vrienden/kennissen. De opties crowdfunding en investeringsmaatschappijen worden respectievelijk aangeduid door 1 en 2 respondenten.

- 2 op 3 (66%) starters pompte sinds de opstart bijkomende **eigen middelen** in onderneming. Er is geen verschil tussen hoofd- en bijberoepers.

Heeft u sinds de start van uw zelfstandigenactiviteit extra eigen middelen of middelen van familie of vrienden geïnvesteerd in de onderneming?

	% van de antwoorden	%
Ja, eigen middelen		59%
Ja, familie of vrienden		1%
Ja, zowel eigen middelen als van familie of vrienden		7%
Neen, ik heb externe financiering gezocht en gevonden		1%
Neen, dankzij de steunmaatregelen was dit niet nodig		2%
Neen, geen behoefte aan extra kapitaal		28%
Geen mening		2%

In een open vraag vroeg UNIZO ook naar de reden waarom men eigen middelen investeerde.

Label	Omschrijving
“Basisinvesteringen”	Aankoop van materialen, voorraden, gereedschap, benodigdheden of volgen van opleidingen.
“Het geld is er”	Niet afhankelijk worden van anderen.
“Geen andere financiering”	Geen lening of andere financiering omwille van risicovolle sector, leeftijd, anders teveel schulden.
“Urgentie”	Zodat de activiteiten konden doorgaan, bestelling afgehandeld, kosten afbetaald, ik mij kon verplaatsen, om niet overkop te gaan.